

TÁTYI TIBOR

A PÁRKÁNY ÉS VIDÉKE CÍMŰ HAVILAP

Rövid párkányi sajtótörténet, a Párkány és Vidéke lap előzményei

1921. május 8-án jelent meg a legelső párkányi újság, a *Dél-Szlovenszkói Magyar Lapok* első száma. A lap egyes számai Gondos Vilmos kiadásában láttak napvilágot, és a sajtótermék nyomdai munkálatait is az ő helyi nyomdájában végezték. A lapot 1921. október 27-én megyei rendelet alapján betiltották, az okát csak sejteni lehet, de nagy valószínűséggel az új csehszlovák rezsimmal szembeni nem éppen baráti viszony lehetett a fő ok. Ugyanezen évben, tehát 1921 decemberében azonban sikerült újraindítani a lapot, amely egészen 1933-ig jelent meg. Erről a lapról túlságosan sok információ nem áll a mai, párkányi sajtótörténet iránt érdeklődők rendelkezésére, egyes példányai viszont – kutatási vagy más egyéb célokból – nagy valószínűséggel megtalálhatóak az ország nagyobb könyvtáraiban, pl. a Pozsonyi Egyetemi Könyvtárban.

A jelen tanulmány tárgyát képező *Párkány és Vidéke* lap történetének szempontjából a fentiekben említett sajtóorgánumtól sokkal fontosabb és figyelemreméltóbb jelentőséggel bír az Érsekújvárott megjelenő *Érsekújvár és Vidéke* című lap, melynek mellékleteként 1934-től jelent meg folyamatosan a Párkány és Vidéke, hetilap formájában. Az első szerkesztő Hegedűs Balázs volt, őt követte Abelsberg Imre, végül pedig – a második világháború előtti korszak utolsó lapszerkesztőjeként – Kajári Sándor. Pontos adatokat nem sikerült kideríteni, de legkésőbb 1938-ig, nagyjából az első bécsi döntés időpontjáig jelenhetett meg a lap.

Innentől egy igencsak hosszú, több évtizedes szünet következett Párkányban a lapkiadás terén. Mindössze egy sajtóorgánumról tudunk, a *Kontakty* elnevezésű, szlovák nyelven megjelenő újságról, mely a párkányi papírgyár hivatalos lapjaként kezdett megjelenni, nagyjából az 1960-as évek végétől. Lévén a gyár hivatalos, tájékoztató jellegű lapja, a városban és annak környékén történt eseményekről nem számol be, inkább csak az ott dolgozók informálását hivatott ellátni. Ennek a gyári lapnak a kiadása egyébként a mai napig sem szűnt meg, de profilja azóta sem változott, tehát továbbra is maradt az ott dolgozók informálását elősegítő, zömében szlovák nyelvű lap.

Az első fecskére a lapkiadás terén a rendszerváltásig várni kellett, egészen pontosan 1990-ig, amikor is a Párkányi Városi Hivatal részéről történt egy kezdeményezés kimondottan helyi témákkal, aktualitásokkal foglalkozó lap kiadására. Ez volt az *Anavum* című lap. Nem volt azonban hosszú életű, pár szám megjelenése után megszűnt, valószínűleg a rendszerváltást követő, sokáig még koncepciótlan, kiforratlan elképzeléseknek és az anyagi források akkoriban történt hirtelen elapadásának „köszönhetően”.

A Párkány és Vidéke lap – szerkesztőgárda, kitűzött célok, a lap külső megjelenése

1991 novembere – nevezetes dátum a párkányi sajtótörténetben, ekkor jelent meg ugyanis a *Párkány és Vidéke* lap első száma. Elődjével, az Érsekújvár és Vidéke mellékleteként megjelent lappal ellentétben azonban nem hetilapként, hanem havi lapként. A lapalapítás bizonyára szerencsés csillagzat alatt történt, mert a sajtóorgánum azóta is megjelenik, megszakítások és szünetek nélkül. A főszerkesztői posztot, már a legelső szám megjelenése óta, Himmler György tölti be, aki a négytagú szerkesztőbizottsággal közösen alakítja hónapról hónapra a lap tartalmát. A lap célja, hogy tájékoztasson a város és környéke legfontosabb – társadalmi, kulturális, interetnikus vagy regionális – történéseiről, bemutassa a város vagy környékének helytörténetét, múltjával kapcsolatos eseményeit. Fontos feladata, hogy a városi hivatal határozatait, felhívásait vagy pedig a városban működő intézmények, pl. lakáskezelő vállalat, lakásszövetkezet, Vadas-termálfürdő, városi kommunális művek, stb. felől érkező közérdekű információkat eljuttassa a város lakosaihoz. A főszerkesztő elmondása alapján szinte bármilyen helyi jellegű témának helyet adnak a lap hasábjain, kivéve persze az uszító vagy más egyéb jellegű propagandát, ami viszont más lapok estében is tilos.

Elsősorban viszont a helyi jellegű témák kapnak teret, Himmler György elmondta, hogy főleg két olyan helyi eseményt követte nagy figyelemmel, amelyek egyúttal túlnőttek nemcsak a város és a régió szintjén, hanem olykor még az országos szinten is. Az egyik ilyen esemény az 1991-es helyi népszavazás volt, Párkány eredeti, hivatalos szlovák nevének – Parkan – visszaállításáról. A lapban ekkor nagy teret kaptak a vélemények, pro és kontra egyaránt, és a szerkesztőbizottság igyekezett a támogatók és az ellenzők tábort egyforma súllyal szerepeltetni. A népszavazás a város nevééről végül sikerrel zárult,

az alacsony részvétel ellenére is (54%), a szavazók többsége (80%) a hivatalos névváltozat visszaállítása mellett szavazott, de a népakaratnak azóta sem sikerült érvényt szerezni.

A másik fontos esemény, melynek a lap nagy teret szentelt, az országosan meghirdetett, végül pedig lefűjt népszavazás megtartása volt az ország NATO-csatlakozásáról és a közvetlen köztársaságielnök-választásról. Az esemény akkoriban nagy vihart kavart belpolitikai körökben, sőt a nemzetközi sajtó is figyelemmel kísérte a „*rebellis*” párkányiak ténykedéseit. Nem volt tehát minden veszély nélküli az ország vezetésével szembehelyezkedő álláspontok, vélemények közlése, de a lap mindvégig becsülettel állta a sarat.

A lap eredetileg nyolc oldalon jelent meg, mára ez a terjedelem huszonnégyre bővült. A főszerkesztő véleménye szerint ez a terjedelem bővíthető lenne még pár oldallal, tehát igény lenne egy bővebb terjedelmű lapra, erre azonban a jelenlegi körülmények között nincs lehetőség. Ami a külső megjelenést illeti, fekete-fehér kiadásban nyomja a lapot egy párkányi nyomda (Kovan-Regra). Régebben a nyomdatechnikai munkálatokat az érsekújvári AZ Print végezte, hosszútávon azonban mindenképpen előnyösebbnek tűnt, ha egy helybeli nyomda vállalja a lap kinyomtatását. Ami a nyomdapapír minőségét illeti, manapság újságpapírra nyomják a lapot, míg régebben egy jobb minőségű, 80g-os papír használatára is volt lehetőség. Mindez természetesen az anyagi lehetőségek függvénye.

A lap tartalmi megjelenése, interetnikus kapcsolatok

A *Párkány és Vidéke* kezdettől fogva, a város és annak környéke vegyes nemzetiségi összetételét tükröződő, kétnyelvű, tehát magyar és szlovák nyelvű írásokat egyaránt közöl. Más, hasonló jellegű lapokhoz viszonyítva a kétnyelvűség itt azt jelenti, hogy a lap nem választja élesen ketté a szlovák és a magyar tartalmi részt, ugyanis az egyes írások szerkesztési sorrendben követik egymást a lap hasábjain, függetlenül a nyelvtől.

Következésképpen két nyelven jelennek meg a városi hivatal közleményei és az önkormányzat hírei, továbbá az elmúlt hónap városbeli és környékbeli történéseit összefoglaló rövid, krónika jellegű rész. Az utóbbi időszakban új, szintén következetesen két nyelven megjelenő rovattal bővült a lap: a párkányi híddörrel és híddörházzal kapcsolatos beszámolók, hírek teszik színesebbé a helyi kultúráról és művészi életről tudósító oldalakat. Az előbb felsoroltakon és említetteken kívül minden egyéb írás eredetileg vagy magyar vagy pedig szlovák nyelven íródik, a másik nyelvre történő fordítása pedig attól függ, hogy

milyen mértékben szolgál közérdeket, illetve, mennyire lehet érdekes a másik etnikumhoz tartozó olvasók számára.

A főszerkesztő elmondása szerint általában az a gyakorlat érvényesül, hogy a magyar nyelven készült írások szinte mindegyikét, hacsak nem tárgyal valamilyen nagyon speciális jellegű témát, lefordítják szlovák nyelvre, vagy legalább szlovák nyelvű összefoglalót készítenek belőle. Fordítva, tehát amikor szlovák nyelvű írások közlésére kerül sor, a gyakorlat már nem ennyire egyértelmű, vagyis ritkábban fordul elő szlovák cikk magyar nyelvű fordítása. Ennek teljesen gyakorlati oka van, a szerkesztőbizottság részéről ugyanis feltételezik, hogy az elsősorban párkányi és környékbeli olvasók zöme ért szlovákul, tehát, ha passzívan is, de bírja a szlovák nyelvet egy bizonyos – a szövegértő olvasást lehetővé tevő – szinten.

A fentebb leírtakból egyenesen következik, hogy elsősorban a szlovák nemzetiségű, a magyar nyelvet még passzívan sem értő olvasók igényeit kívánják kielégíteni a fordítások. Legtöbbször az a gyakorlat érvényesül, hogy az adott lapszámban egyszerre kerül leközlésre a (magyar nyelvű)cikk és annak fordítása, helyszűke miatt azonban időnként előfordul, hogy csak a következő lapszámában tudják lehozni a fordítást. Himmler György ezzel kapcsolatban egyébként azt az információt adta, hogy a lappal kapcsolatos – egyébként viszonylag ritka – visszajelzések, olvasói vélemények is a fordításokra vonatkoznak. Konkrétan: főleg maga a főszerkesztő kap olyan – szóbeli – visszajelzést, ami azt kifogásolja, hogy bizonyos, magyar nyelven megjelent cikk, nem olvasható szlovák fordításban. Ellenkező előjelű kifogásra, tehát, hogy szlovák nyelvű cikk magyar fordítását kifogásolta volna valaki, még nem volt példa. A lap egyébként potenciálisan felkínálja mindkét etnikum számára az egymás kultúrájával, nyelvével való ismerkedést és egyébként is teret ad bárki számára, aki úgy érzi, közügyekkel, helytörténettel kapcsolatos vagy közérdeklődésre számot tartó mondandója, illetve írnivalója van.

Ami a szerzői gárdát illeti, nem beszélhetünk állandó, pláne nem professzionális, tehát újságírói végzettséggel rendelkező cikkírókról. Az elmúlt években nagyon sokan írtak a lapba, viszont mindenképpen számolni lehet 8-10 emberrel, akik rendszeresen vagy szinte állandó jelleggel küldenek írást a lapba. A cikkírók és az általuk kidolgozott írások zöme, mintegy 80%-a magyar, a fennmaradó 20% pedig szlovák, amiből egyenesen következik, hogy a lap inkább a magyar nemzetiségű lakosokat tudja megszólítani. Igaz ugyan, ahogy már az előbb szó volt róla, potenciális lehetőséget kínál fel mindkét etnikum tollforgatói számára, de ezzel a felkínált lehetőséggel – legalábbis egyelőre – inkább a magyar nemzetiségű polgárok élnek. A lapban közölt minden

egyik cikk után egyébként szerzői honorárium jár, amit az érintettek általában személyesen vehetnek át a városi művelődési központ pénztárosától, aki egyben az elszámolást is végzi havi rendszerességgel.

A *Párkány és Vidéke* mindegy száma, a már említett, közérdeklődésre számot tartó vagy egyéb más cikkek mellett, rendszeresen közöl különböző hirdetéseket (felhívásokat), apróhirdetéseket és reklámokat. A hirdetések egy része gyászjelentés, köszöntő vagy megemlékezés valamilyen családi évfordulóról. Más része felhívás, például nyári tábor, kézműves tábor, népművészeti fesztivál rendezéséről vagy egyéb. A reklámok zöme helyi vállalkozók termékeit, illetve vállalkozásait hivatott népszerűsíteni. A közlésükből származó bevétel pedig az éves nyomdai költségek mintegy harmadát, felét képes fedezni. Rendszeresen közöl a lap álláshirdetéseket is, elsősorban párkányi vagy pedig esztergomi üzemek, cégek keresnek ily módon megfelelő munkatársakat. Népszerűsíti továbbá a lap a helyi Danubius mozit: műsorát havi rendszerességgel közli, olykor - jobbra - szlovák nyelvű filmajánlóval kiegészítve.

Lapkiadás, lapterjesztés

A *Párkány és Vidéke* lapot kezdetben a helyi önkormányzat adta ki, néhány éve viszont a Párkányi Városi Művelődési Központ a kiadó. A lapkiadás éves költségei mintegy félmillió koronára rúgnak, ennek mintegy harmadát, felét képesek fedezni a reklámokból származó bevételek, tehát a fennmaradó részt a lapkiadó, jelesül a VMK állja. A lap havonta 5000 példányban jelenik meg, és teljesen ingyenes.

Himmler György a reklámokból befolyt bevételek kapcsán elmondta, hogy az utóbbi pár évben nagyon átalakult a piac, több, kimondottan reklám célú, ráadásul színes kiadású reklámlap árasztotta el a piacot, amelyekkel versenyezni kell. Igaz ugyan, hogy a lap egyik hátránya a fekete-fehér grafikai megjelenés, viszont ezt ellensúlyozza, hogy *minden egyes párkányi háztartásba eljut, ráadásul, amint azt már említettük, teljesen ingyen.*

A lap az újságos standokon nem kapható, kizárólag a Szlovák Posta alkalmazottai terjesztik, illetve hordják szét a mintegy 4700-4800 párkányi háztartásba. Párkányon kívül a lapot nem terjesztik, pedig a címében szereplő „*Vidék*” kifejezés ezt feltételezné. Ennek oka Himmler György magyarázata szerint az, hogy a párkányi körzethez tartozó mintegy 22 település önkormányzatai nem hajlandóak vagy nincs módjuk beszállni a lapkiadás költségeibe. Ugyanakkor visszajelzések vannak arról, hogy az egyes lapszámok így vagy úgy, de részben eljutnak vidékre is, hiszen sok párkányi lakos eredetileg a

környékbeli falvakból származott el, rokonságuk még ma is ott él, és a viszonylag sűrű család- illetve rokonlátogatásokkor a *Párkány és Vidéke* egy-egy példánya a városi rokonok asztaláról gyakran „átvándorol” a vidékiek asztalára.

Testvér- és konkurens lapok, internetes terjesztés

A *Párkány és Vidéke* egyetlen testvérlapja a Duna túlsópartján, Esztergomban megjelenő, céljait tekintve hasonló, de tartalmát és hangvételét tekintve a párkányitól kissé eltérő *Esztergom és Vidéke* lap volt. A múlt idő használata jogos, ugyanis az esztergomi lap, amely több mint százéves múltra tekintett vissza, az idei évben megszűnt. A testvérlapi minősítés azt jelentette, hogy a két szerkesztőbizottság tagjai, valamint a két főszerkesztő rendszeresen találkoztak, konzultáltak egymással és rendszeresen közöltek egymás lapjából átvett cikkeket, írásokat.

Kimondott konkurensa a lapnak, leszámítva egy rövid, alig pár hónapos időszakot, nem volt. Pár hónapig jelent meg – kéthetente – a *Pezsgő* című, közérdekűnek indult lap, magánkiadásban. Szintén ingyenesen terjesztették, tehát elvileg eljutott, a *Párkány és Vidékéhez* hasonlóan, valamennyi párkányi háztartásba, de a lappal szembeni kiadói elvárások nem teljesültek, így aztán meg is szűnt.

Ami a terjesztés legújabb, internetes változatát illeti, nem áll rosszul a lap, ugyanis a város hivatalos honlapján, www.sturovo.sk, olvashatóak a *Párkány és Vidéke* egyes számai 2003 októbere óta egészen az ideig, tehát a 2007-es év márciusáig, mégpedig Pdf. formátumban.

Elképzelések a jövőt illetően

A főszerkesztő szerint a legfontosabb cél a jövőt illetően a lap külső megjelenítésének változtatása és a lapterjedelem bővítése. A külső megjelenítés elsősorban grafikai változtatást jelent: a színes címlap minden bizonnyal még inkább vonzóvá tenné a lapot. A lapterjedelem bővítésére pedig mindenképpen lenne igény, hisz a főszerkesztő elmondása szerint nem szűkölködnek sem témában, sem pedig közlésre váró írásokban. Természetesen, mint minden a mai világban, ez is teljes mértékben pénz és ráfordított anyagiak kérdése.

Himmler György ugyanakkor azt a véleményét is megfogalmazta, miszerint előbb vagy utóbb, de minden bizonnyal sor kerül majd a fentiekben ismertetett célok megvalósítására, hisz csak így tudnak majd lépést tartani a lappal szemben támasztott igényekkel és elvárásokkal.

Összegzés

A *Párkány és Vidéke* című lap immár több mint egy évtizede szolgálja töretlenül a párkányi és környékbeli, mindkét etnikumhoz tartozó olvasóközönséget. A lap teret ad minden, a közügyekről, a kulturális vagy egyéb eseményekről tudósító írásoknak vagy pedig helytörténettel foglalkozó cikkeknek, szerzőtől és nyelvi hovatarozástól függetlenül. E mellett a nyitottság mellett másik nagy előnye a lapnak, hogy ingyenesen jut el valamennyi párkányi háztartásba, tehát a helyi lakosok mindenféle anyagi ellenszolgáltatás nélkül tájékozódhatnak a városban történt vagy a közeljövőben történő legfontosabb eseményekről.

A lap figyelemmel kíséri a város és környéke, illetve az utóbbi időben már a déli régió történéseit is, a nagyobb horderejű, a helyi szinten túlnövő eseményekről pedig – lásd népszavazás a város nevééről, NATO-tagság és közvetlen köztársaságielnök-választás – mindig pártatlanul, mindkét fél véleményét közölve, olykor ütköztetve tudósított a lap, sokszor több számon keresztül.

A lap, az alapszabályában lefektetett elvekhez hűen, következetesen kétnyelvű minden olyan témát illetően – városi hivatal és önkormányzat rendeletei, a város egyéb intézményeinek felhívásai és közleményei –, melyek közérdeklődésre tarthatnak számot, az egyéb más cikkeket és írásokat tekintve pedig szintén törekszik a kétnyelvűsége. A lapban közölt írások szerzői túlnyomórészt magyar nemzetiségűek, következésképp a *Párkány és Vidéke* inkább a város és környéke magyar nemzetiségű lakosait szólítja meg. A szlovák nemzetiségű cikkírók alulreprezentáltságát ugyanakkor ez idáig még nem sikerült kideríteni.

A lap kiadója felkészült a modern technikai vívmányok, legfőképpen az internet kínálta terjesztési lehetőségekre is, mert egyes számai 2003 októbere óta már olvashatóak a város hivatalos honlapján, tulajdonképpen túllépve ezzel Párkány és környéke határain.